

Saksframlegg

Utredning av iPad i den kommunale grunnskolen i Overhalla

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Formannskap		07.05.2026
Kommunestyre		19.05.2026

Kommunedirektørens innstilling:

1. Bruk av iPad som personlig læringsenhet for elever på 1. trinn avvikles fra skoleåret 2026/2027.
2. Bruk av iPad som personlig læringsenhet startes fra 2. trinn. Elever på 2. trinn benytter læringsenheten kun på skolen. Det gis analoge lekser på 2. trinn.
3. Skolene skal legge til rette for at begynneropplæringen også skjer gjennom analoge læringsformer, håndskrift og praktiske aktiviteter for alle på 1.-4. trinn. Bruken av digitale enheter skal være særskilt varsom, og ikke dominere undervisningen.

Hjemmel for vedtaket er:

Dokumenter i saken

Type	Dato	Tittel	Adressat
S	04.02.2026	Utredning av iPad i den kommunale grunnskolen i Overhalla	

Saksopplysninger

Følgende ble vedtatt i kommunestyret 16.12.2025:

Kommunestyret ber kommunedirektør komme med en ny sak i 2026 for å utrede behov for iPad i 1. og 2. trinn for å få frem fordeler og ulemper med utfasing av iPad.

Overhalla kommune har siden 2016 benyttet iPad som læringsverktøy på 1.–10. trinn. Digitale ferdigheter er en del av læreplanverket, jf. føringer fra Utdanningsdirektoratet, men det er ikke krav om omfattende individuell skjermbruk i begynneropplæringen. Erfaringene viser at digitale verktøy kan støtte enkelte læringsaktiviteter, men utviklingen innen forskning, faglige anbefalinger og nasjonale diskusjoner om skjermbruk i skolen gir grunnlag for å vurdere praksisen på nytt.

Begynneropplæringen har særskilt betydning for utvikling av:

- grunnleggende lese- og skriveferdigheter
- tallforståelse
- språk og begrepsutvikling
- finmotorikk og håndskrift
- konsentrasjon, utholdenhet og arbeidsvaner

Dette er ferdigheter som forskning i økende grad knytter til behov for mer fysisk, sosial og analog læringsaktivitet **i de første skoleårene.**

Formålet er å sikre at opplæringen på 1.–2. trinn er i tråd med forskningsbasert kunnskap om barns utvikling og læring, og at skolens praksis støtter best mulig utvikling av grunnleggende ferdigheter.

Det er foretatt en undersøkelse blant lærerne på 1.-4. trinn i Overhalla om pedagogisk bruk av læringsverktøyet. Der er det kartlagt hvor mye trinnene bruker iPad i undervisning, hva det brukes til og hvordan man bruker verktøyet i læringsfremmede aktiviteter. Det er også undersøkt om hvorvidt man kan gå bort fra iPad på deler av småtrinnet og hvilke konsekvenser det kan få.

Nasjonale myndigheter understreker at tilgang til digitale enheter (f.eks. iPad, Chromebook, PC/laptop) for elevene skal være godt administrert og sikret i henhold til anbefalinger om elevenes tilgang til internett og muligheten til å ta med digitale enheter hjem etter skoletid.

I 2025 ga Kunnskapsdepartementet oppdrag til Utdanningsdirektoratet å foreslå tiltak for å oppnå en mer balansert bruk av digital teknologi på de laveste trinnene i grunnskolen. Det ble i den forbindelse lagt ut en høring på endring i læreplanverket for 1.-4. trinn om bruk av digitale enheter. (Udir, publisert august 2025). Høringen er avsluttet. Ingen endringer er iverksatt per nå, men det er tydelige signaler fra departementet på at det vil komme til å skje.

Slik ser forslagene til endringer i læreplanverket ut fra Utdanningsdirektoratet:

1. Under omtalen av de grunnleggende digitale ferdighetene i læreplaner for fag foreslår Utdanningsdirektoratet å legge til en setning om at digitale enheter skal brukes med varsomhet og ikke dominere undervisningen for elever på 1.-4. trinn.
2. Udir foreslår at den samme setningen legges til i omtalen av de grunnleggende ferdighetene i overordnet del av læreplanverket.

Utdanningsdirektoratet foreslår disse endringene for å tydeliggjøre at bruk av digitale enheter skal inngå i en variert opplæring for elevene. Forslagene er en presisering av noe som allerede ligger implisitt i læreplanene, **nemlig at digitale ferdigheter utvikles gradvis gjennom skoleløpet**, fra enkel bruk til mer avansert faglig kompetanse.

Endring i tekst om grunnleggende digitale ferdigheter i fag

Forslaget innebærer at læreplanene for fag som undervises på 1.-4. trinn endres slik at det uttrykkes eksplisitt under teksten av **grunnleggende digitale ferdigheter i fagene at digitale enheter skal brukes med varsomhet og at bruken av slike enheter ikke skal dominere undervisningen for de yngste elevene.**

Utdanningsdirektoratet foreslår å legge til en setning under teksten om *digitale ferdigheter* for å tydeliggjøre dette. Endringen vil gjelde alle læreplaner som har kompetansemål for elever på 1.-4. trinn.

Eksempel

I læreplanen i norsk vil den endrede [omtalen av digitale ferdigheter](#) bli (den foreslåtte endringen er uthevet):

- *Digitale ferdigheter i norsk er å kunne finne, vurdere og bruke digitale kilder i arbeid med tekst. Det innebærer å bruke digitale ressurser kreativt til å skape sammensatte tekster og å utvikle kritisk og etisk bevissthet om det å framstille seg selv og andre digitalt. Utviklingen av digitale ferdigheter i norsk går fra å lage enkle sammensatte tekster til å planlegge, utvikle og redigere sammensatte tekster basert på kunnskap om hvordan de forskjellige uttrykksformene virker sammen. Utviklingen innebærer også å vise en stadig større grad av selvstendighet og dømmekraft i valg og bruk av digitale kilder. **For elever på 1.-4. trinn skal bruken av digitale enheter være særskilt varsom, og ikke dominere undervisningen.***

[Høring - Endringer i læreplanverket for 1.-4. trinn om bruk av digitale enheter](#)

Vurdering

Kommunedirektøren har i sin vurdering gjennomgått ulike områder der iPad benyttes, og vurdert både den faglige nytteverdien og de pedagogiske konsekvensene av bruken. Det er også gjort vurderinger av hvilke konsekvenser det kan få dersom man ikke har tilgang til digitale verktøy.

Videre gis det en oppsummering av svar fra lærere på 1.–4. trinn fra undersøkelsen om pedagogisk bruk av læringsverktøyet som er gjennomført. Undersøkelsen kartlegger i hvilken grad iPad brukes i undervisningen, hva den brukes til, og hvordan den eventuelt benyttes i aktiviteter som ikke fremmer læring. Det er også undersøkt om det er mulig å redusere eller avvike bruken av iPad på deler av småtrinnet, samt hvilke konsekvenser dette kan medføre.

Kunnskapsgrunnlag

Nyere forskning og faglige anbefalinger har reist spørsmål om omfanget av skjermbruk for de yngste elevene. Blant annet peker UNESCO på at teknologi i skolen må brukes med varsomhet, og at det er begrenset dokumentasjon på læringsgevinst ved økt teknologibruk alene.

Formålet er å sikre at opplæringen på 1.–2. trinn er i tråd med forskningsbasert kunnskap om barns utvikling og læring, og gir best mulig grunnlag for utvikling av grunnleggende ferdigheter.

1. Læring og faglig utvikling

Forskning på begynneropplæring viser at:

- **Håndskrift og motorikk** har betydning for bokstavinnlæring, leseutvikling og hukommelse. Skrivning for hånd aktiverer andre kognitive prosesser enn tastaturbruk og støtter bokstav–lyd-koblingen i tidlig leseopplæring.
- **Dybdelæring i lesing** utvikles best gjennom arbeid med sammenhengende tekst på papir, der distraksjonsnivået er lavt.
- Digitale verktøy kan gi støtte, men dokumentasjonen for at tidlig og omfattende nettbrettbruk gir bedre grunnleggende ferdigheter er svak.

2. Konsentrasjon og oppmerksomhet

Forskning på barns oppmerksomhet viser at:

- Små barn er særlig sårbare for avbrytelser og stimuli fra skjermbaserte medier.
- Digitale enheter øker risikoen for oppmerksomhetsskifte, selv når de brukes til læringsformål.
- Utvikling av utholdenhet og arbeidsro i tidlig skolealder styrkes gjennom arbeid med fysiske materialer, bøker og praktiske aktiviteter.

3. Sosial og språklig utvikling

- Muntlig samhandling, lek, høytlesing og felles aktiviteter har dokumentert betydning for språk- og begrepsutvikling.
- Økt individuell skjermbruk kan redusere mengden spontan muntlig samhandling dersom den ikke er strengt pedagogisk styrt.

4. Helse og utvikling

Faglige miljøer innen barnehelse og pedagogikk peker på:

- Behov for begrenset skjermbruk i de yngste aldersgruppene
- Viktigheten av fysisk aktivitet, bevegelse og variert sansemotorisk erfaring
- Sammenheng mellom skjermbruk og stillesitting

5. Prinsippet om føre-var

Der dokumentasjonen for læringsgevinst er usikker, og mulige negative konsekvenser berører grunnleggende ferdigheter og barns utvikling, **tilsier et føre-var-prinsipp en restriktiv praksis i de første skoleårene.**

Konsekvenser av å avvikle iPad på 1.–2. trinn

Positive konsekvenser

- Styrket fokus på grunnleggende ferdigheter
- Bedre vilkår for håndskrift og motorisk utvikling

- Færre distraksjoner i undervisningen
- Tydeligere pedagogisk ramme for skjermbruk

Mulige utfordringer

- Mindre tilgang til digitale støtteverktøy for enkelte elever, eksempelvis tilpasset opplæring
- Mangel på tilgang ved behov for alternative metoder for tilpasning, ved for eksempel individuell tilrettelagt opplæring (ITO)
- Endring i etablert praksis for ansatte

Disse utfordringene kan møtes gjennom styrket spesialpedagogisk støtte, varierte analoge læringsressurser og målrettet bruk av digitale verktøy i lærerstyrte situasjoner. **Det vil kreve tilgang på økt lærerressurs og i tillegg lærebøker og læremateriell i flere fag.**

Økonomiske og praktiske forhold

Avvikling vil kunne:

- redusere behov for innkjøp, lisenser og vedlikehold på småskoletrinnet
- redusere behov for drift og support
- frigjøre ressurser til fysiske læremidler og pedagogiske tiltak
- kreve innkjøp av oppdaterte (i henhold til læreplanverket) lærebøker og læremateriell

Vi regner 4000 kr eks mva for en iPad. Med 50 elever koster det 200 000 kr pr år om elevene på 1. trinn får nytt utstyr.

1. klasse har fått 10. trinn sine gamle iPader til nå. Besparselsen er dermed ikke så mye som 200 000 kr.

På sikt vil man spare 150 000,- hvert år. Ikke første året, ettersom 1.trinns elever har arvet 10.trinns elever. Men på sikt vil det være nødvendig med innkjøp av iPader også for 1.trinn.

Videre sparer man lite på drift. 1.klassinger trenger lite støtte på grunn av mindre bruk.

Man vil ha behov for klassesett med lærebøker i flere fag og i tillegg noe tilleggsmateriell for å kunne tilpasse opplæringen til hver elev. I de tilfeller man har individuelt tilrettelagt opplæring (ITO) er det i en del behov for ekstramateriell. På 1. trinn har man forholdsvis lite ITO. I de tilfeller man har det, er det som oftest andre ressurser som brukes i denne opplæringen. Eksempelvis alternativ og supplerende kommunikasjon (ASK), eller personlig assistanse der det er sosiale forhold som skal reguleres.

En lærebok på 1.trinn koster ca kr 500,- per fag. I all hovedsak vil man trenge bøker i norsk, matematikk, engelsk, KRLE/samfunnsfag/naturfag. Engelskboken er ofte noe enklere enn eksempelvis norsk og matematikk. KRLE/samfunnsfag/naturfag er ofte kombinasjonsbøker. Det vil være realistisk å tenke at man trenger 3-5 bøker per elev på 1.trinn.

Generelt sett angående lærebøker:

La oss bruke et eksempel på 3 bøker i et regnestykke med 50 elever med en gjennomsnittsum på kr 500,- per bok.

Sum: Ca kr 75 000,-

Med 5 bøker: Ca kr 125 000,-

Innkjøp av lærebøker for 1. trinn anslås til om lag 75 000–125 000 kroner for et trinn på 50 elever.

Læremidlene har imidlertid en levetid på flere år, og kostnaden må derfor ses som en investering. Bøkene kan gjenbrukes ofte i 3-5 år. Dette er dermed ingen årlig kostnad, men det er nødvendig å budsjettere med en sum for lærebøker hvert 4. år, om man må gå til innkjøp av lærebøker, - mer enn det man har i dag. Skolene har per nå få oppdaterte lærebøker generelt sett.

En sammenligning viser at iPad som 1:1-løsning har en høyere total kostnad enn lærebøker. For et trinn på 50 elever anslås kostnaden til om lag kr 300 000–500 000 over fire år, sammenlignet med 75 000–125 000 kroner for lærebøker. Dette innebærer at digitale enheter er 2–4 ganger dyrere enn analoge læremidler, samtidig som de medfører høyere drifts- og vedlikeholdskostnader.

I Overhalla benyttes det for øvrig engangsbøker i matematikk og norsk på 1. trinn. I tillegg har skolene allerede tilgang til enkelte lesebøker. I engelskfaget på 1. trinn er undervisningen i hovedsak muntlig. Skolene har allerede budsjettert for engangsbøker, ettersom dette er etablert praksis. Det vil av den årsak nødvendigvis ikke medføre betydelige økte kostnader dersom dagens praksis videreføres. På sikt kan dette også gi en mindre besparelse, jf. opplysningene om redusert behov for innkjøp av iPad etter hvert.

Pedagogiske vurderinger

Det er viktig at man også har vurdert pedagogiske forhold før man beslutter om hvorvidt iPad skal brukes på småskolen eller ikke. Kommunedirektøren har vurdert å kartlegge behovet i all hovedsak for 1. og 2. trinn på grunn av at Læreplanen Kunnskapsløftet har læreplanmål som tilsier at det er behov for digitale verktøy for at elevene i Overhalla skal stille på lik linje med elever ellers i landet.

Formålet er å gi beslutningsgrunnlag for om, hvordan og i hvilket omfang iPad bør tas i bruk på 1.–2. trinn, slik at:

- elevenes læring og utvikling styrkes
- digitale verktøy brukes pedagogisk målrettet
- skjermbruk skjer på en aldersadekvat og balansert måte
- løsningen er bærekraftig økonomisk og teknisk
- krav til personvern og informasjonssikkerhet ivaretas

Problemstilling

Hvordan kan bruk av iPad på 1.–2. trinn:

1. Støtte begynneropplæringen i lesing, skriving og regning?
2. Bidra til tilpasset opplæring og inkludering?
3. Påvirke elevenes konsentrasjon, arbeidsvaner og motoriske utvikling?
4. Organiseres slik at skjermbruk er pedagogisk begrunnet og balansert mot analoge aktiviteter?

Mulige pedagogiske gevinster

- **Tilpasset opplæring:** Digitale verktøy gir mulighet for nivåtilpassede oppgaver, umiddelbar tilbakemelding og differensiering.
- **Motivasjon og engasjement:** Interaktive læringsressurser kan øke elevenes motivasjon, særlig i begynneropplæringen.
- **Støttefunksjoner:** Lese- og skrivestøtte (talesyntese, diktering, bildebruk) kan være særlig nyttig for elever med særskilte behov.
- **Multimodal læring:** Kombinasjon av tekst, lyd, bilde og film kan styrke begrepsforståelse.

Pedagogiske utfordringer

- **Konsentrasjon og arbeidsro:** Risiko for distraksjoner dersom bruken ikke er stramt styrt.
- **Redusert håndskrifttrening:** For tidlig eller ensidig digital skriving kan påvirke utvikling av finmotorikk og håndskrift.
- **Overflatebruk:** Fare for at teknologi brukes som underholdning fremfor læringsverktøy.
- **Lærerkompetanse:** Effektiv bruk forutsetter digital og pedagogisk kompetanse hos lærerne.

Sosiale og relasjonelle forhold

- Risiko for mer individuelt arbeid på bekostning av muntlig samhandling dersom bruken ikke organiseres godt.
- Samtidig kan digitale verktøy brukes til samarbeid, felles produksjon og presentasjon.

Helsemessige og utviklingsmessige hensyn

- Variasjon mellom **skjermbaserte og fysiske/analoge aktiviteter** er avgjørende.
- Behov for bevisst praksis rundt **pauser, ergonomi, syn og bevegelse**.
- Skjermbruk må tilpasses elevenes alder og modenhet.

Oppsummering av undersøkelsen om bruk av iPad på småtrinnet

- **Hypighet og bruk:** iPad brukes daglig eller flere ganger i uken, mest i norsk, matematikk og tilpasset opplæring på 1.-4.trinn. Den brukes til lesing, skriving, regning, kreative oppgaver og læringsapper.
- **Merverdi:** Flertallet opplever at iPad gir **støtte til motivasjon, mestring, kreativitet og tilpasset opplæring**, særlig for elever med lese- og skrivevansker, minoritetsspråklige elever og elever med konsentrasjonsutfordringer.
- **Begrensninger:** Flere peker på **distraksjon, teknisk ustabilitet og risiko for overfladisk læring**. Mange mener iPad er mindre egnet når det gjelder grunnleggende ferdigheter som håndskrift og finmotorikk, og i situasjoner uten tydelig lærerstyring.
- **Faglige konsekvenser:** iPad fungerer best som **supplement til analoge læremidler**, ikke som erstatning. Redusert bruk vil kunne kreve oppdaterte lærebøker og tydeligere planlegging, men de fleste vurderer at grunnleggende læring ikke svekkes, og noen mener det kan styrke håndskrift og konsentrasjon.
- **Kompetanse og rammer:** Lærerne etterlyser **opplæring i pedagogisk bruk, bedre apper og felles retningslinjer**, samt tid til erfaringsdeling for å bruke iPad målrettet og faglig.
- **Holdning til hjemmebruk:** Mange er positive til at iPad **kun brukes på skolen**, med analoge lekser hjemme, for å redusere skjermtid og styrke læringsfokus.

Kompetansebehov

En endring i praksis knyttet til bruk av iPad på 1.–4. trinn stiller krav til tydelig kompetanseutvikling og felles forståelse i personalet. For å sikre en pedagogisk forsvarlig og helhetlig praksis, vurderes følgende områder som sentrale:

Opplæring av lærere i pedagogisk bruk av digitale verktøy

Selv om individuell iPad-bruk på 1.trinn avvikles, vil digitale verktøy fortsatt være en del av opplæringen for 2.- 4. trinn. Det er derfor behov for å styrke lærernes kompetanse i **målrettet og læringsfremmende bruk av teknologi**.

Dette innebærer:

- å kunne vurdere **når digitale verktøy gir merverdi**, og når analoge metoder er bedre egnet

- kompetanse i **lærerstyrt bruk av digitale ressurser**, fremfor elevstyrt skjermbruk
- bruk av digitale verktøy til **inkludering og tilpasset opplæring**, for eksempel ved behov for lese- og skrivestøtte
- bruk av digitale verktøy til **individuell tilrettelagt opplæring (ITO)**

Dette er i tråd med føringer fra Utdanningsdirektoratet, som understreker at digital praksis skal være pedagogisk begrunnet.

Felles retningslinjer for skjermbruk i begynneropplæringen

For å sikre lik praksis og forutsigbarhet for elever, foresatte og ansatte, er det behov for å utvikle **tydelige, felles retningslinjer** for bruk av skjerm på 2.–4. trinn.

Retningslinjene bør blant annet avklare:

- omfang og formål med skjermbruk
- forskjellen mellom **lærerstyrt og elevstyrt bruk**
- hvordan digitale aktiviteter balanseres med:
  - håndskrift
  - fysisk aktivitet
  - lek og muntlig samhandling

Tydelige rammer er særlig viktig i lys av forskning som peker på at yngre barn er mer sårbare for distraksjon og oppmerksomhetsskifte i digitale omgivelser.

Overhalla har egen språkplan som vil presisere dette.

Erfaringsdeling og profesjonsfaglig utvikling

Endring av praksis forutsetter at lærere får anledning til å utvikle en felles pedagogisk forståelse over tid. Det er derfor behov for strukturer for:

- **erfaringsdeling i kollegiet**, både innen og mellom skolene
- refleksjon rundt hva som fremmer:
  - konsentrasjon
  - grunnleggende ferdigheter
  - elevaktiv læring uten omfattende skjermbruk
- veiledning og støtte i overgang fra digital til mer analog praksis

Systematisk profesjonsutvikling vil bidra til at endringen ikke kun blir et teknisk tiltak (fjerne iPad), men en **pedagogisk styrking av begynneropplæringen**.

«I samfunnsdebatten om barn og unges skjermbruk er mange foreldre, særlig til de yngste elevene, bekymret for digitaliseringen i skolen. De stiller spørsmål ved læringsutbyttet, peker på høy total skjermtid, manglende regulering og risiko for distraksjon.

Samtidig viser undersøkelser at foreldre er delte i synet på digital bruk i skolen. Omtrent halvparten mener bruken er passe, mens like mange mener den er for høy. Mange opplever balansen mellom digitale og fysiske læremidler som utilstrekkelig, og et flertall mener fysiske lærebøker gir bedre læring. De siste årene har foreldre også blitt mer negative til skjermbruk i skolen og ønsker senere tilgang for barna.» (NOU 2024:20)

«- Norske elever skal selvfølgelig få god digital kompetanse og digital dømmekraft. Men vi er nødt til å være bevisste på når vi skal bruke de digitale verktøyene og hva som faktisk skal til for å bli god på teknologi. Spesielt for de yngste elevene må vi være «føre var».,» Kunnskapsminister Kari Nessa Nordtun

Viktig nyansering

Det finnes **ikke entydig forskning som sier "iPad er skadelig"**, men:

- Det er **svak dokumentasjon på gevinst i begynneropplæringen**
- Det er **god dokumentasjon på betydningen av analoge ferdigheter**
- Derfor brukes ofte **føre-var-prinsippet**

Kilder: NOU 2024:20 Det digitale (i) livet, regjeringen.no, udir.no, folkehelseinstituttet, helsedirektoratet, OECD, UNESCO, NTNU, UiO, American Academy of Pediatrics,

Kommunedirektørens samlede vurdering

På bakgrunn av tilgjengelig forskning, utviklingspsykologisk kunnskap og hensynet til barns grunnleggende ferdigheter vurderer kommunedirektøren at:

Omfattende individuell bruk av iPad på 1.–2. trinn ikke bør videreføres. iPad innføres på 2.trinn.

Digitale verktøy skal fortsatt inngå i opplæringen på 2.-4. trinn, men i begrenset og tydelig lærerstyrt form som supplement til analoge læringsformer. Spesielt på 2. trinn. Når det gjelder 1. trinn ser man at man med fordel kan bruke analoge metoder. Det vil gi rom for høyt fokus på begynneropplæringen, spesielt med tanke på lesing.

Kommunedirektøren vurderer at kompetanseheving, tydelige rammer og profesjonsfaglig utvikling er avgjørende for å lykkes med endringen. Uten dette er det risiko for ulik praksis og redusert kvalitet i opplæringen. Skolene vil sammen jobbe for kompetanseheving for ansatte i bruk av iPad som læringsenhet.

Kommunedirektøren vil også understreke behovet for å sette mer fokus på digital dømmekraft. Kunstig intelligens, algoritmer og massiv datainnsamling preger allerede barns digitale hverdag. En stor utfordring er mangelen på kompetanse om personvern, informasjonssikkerhet og digital kildekritikk. Dette gjelder ikke bare barna. Det gjelder også voksne som skal lære dem opp. Dette er et tema å jobbe videre med for hele samfunnet, ikke bare i skolen.